BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

Simu Nam. + 255 24 2230602/1
Fax Nam. + 255 24 2230215
Tovuti: www.zanzibarassembly.go.tz

SANDUKU LA BARUA 902,
ZANZIBAR
Barua Pepe: zahore@zanlink.com

HOTUBA YA MAONI YA KAMATI YA KUDUMU YA BARAZA LA WAWAKILISHI YA KATIBA, SHERIA NA UTAWALA KUHUSU MSWAADA WA SHERIA YA KUFUTA NA KUTUNGA UPYA SHERIA YA USHAHIDI SURA YA TANO NA MASUALA YANAYOHUSIANA NAYO

Mheshimiwa Spika; awali ya yote napenda kutumia fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu (s.w) kwa kutujaalia amani na afya njema iliyotuwezesha kukutana tena leo hii kujadili Mswaada huu muhimu wa Sheria ya Kufuta na Kutunga upya Sheria ya Ushahidi Sura ya Tano na Masuala yanayohusiana nayo, mbele ya Baraza lako tukufu.

Mheshimiwa Spika, Pia, naomba kuchukua nafasi hii kukushukuru wewe binafsi kwa kuniruhusu kuwasilisha mbele ya Baraza lako Mswaada huu unaolenga kuondosha au kupunguza kwa kiasi kikubwa changamoto zote za ushahidi ambazo zinasababisha kusimama na kushindwa kuendelea kwa kesi nyingi katika Mahakama zetu za Zanzibar. Sheria ya Ushahidi tuliyonayo hivi sasa imekuwa ikilalamikiwa sana kwamba imeshindwa kukabiliana na changamoto za makosa mengi hasa yanayohusu watoto.

Mheshimiwa Spika; Aidha, kamati yangu kupitia kanuni ya 113 (f) ya Baraza la Wawakilishi ya mwaka 2012 imeweza kushughulikia vyema agizo la kanuni hiyo na kuhakikisha kuwa Mswaada huu umekuwa na ubora na wenye mazingatio ya vipengele vyote ambavyo ni muhimu katika mustakbali wa uendeshaji kesi na kuakisi maisha halisi ya mzanzibari kwa kuzingatia mila na desturi zao pamoja na itikadi zao za kisiasa, kiuchumi na kijamii.

Mheshimiwa Spika; sheria ya ushahidi ambayo inatumika wakati huu ni sheria ambayo tumerithi wakati wa Ukoloni ambapo ikifika januari 2017 itatimiza miaka mia moja, hivyo ni dhahiri kwamba maisha tuliyonayo wakati huu wa utandawazi ni tofauti na maisha yale ya miaka mia moja iliyopita wakati ambao ilitungwa sheria hii. Aidha, kamati yangu inakubaliana na uwamuzi wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa kuifuta sheria hii na

kuitunga upya kwa mujibu wa maisha ya wazanzibari wa leo na wakati ambao tunaenda nao uliogubikwa na changamoto nyingi za kitaalamu, kiuchumi na kijamii.

Mheshimiwa Spika; kamati yangu inaishukuru tume ya kurekebisha sheria Zanzibar chini ya Mwenyekiti wake Jaji Mshibe Ali Bakari pamoja na Makamishna wote ambao walishirikiana kwa pamoja kuifanya kazi hii ndani ya kipindi cha miaka mitano na kuhakikisha kuwa Zanzibar imepata sheria mpya ambayo haitomnyima mtu yeyote fursa na haki yake ya ushahidi ya kupambana na vitendo vya ukatili na unyanyasaji dhidi ya makundi maalum ikiwemo watoto, wazee wasiojiweza, watu wenye ulemavu na wanawake ambao ndio waathirika wakuu wa sheria hii. Aidha, Kamati yangu imefarijika sana kutokana na Sheria hii mpya kutoa fursa kwa watoto ambao wamekuwa wakidhalilishwa kwa vitendo vya ubakaji na ulawiti kutoa ushahidi wao na kukubalika Mahkamani.

Mheshimiwa Spika; Zaidi ya hayo, nipongeze wizara ya nchi OR Katiba, Sheria, Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa kazi nzuri waliyoifanya kwa ushirikiano wao na afisi ya Mwanasheria Mkuu pamoja na taasisi nyengine ambazo zilishiriki katika kufanikisha mswaada huu muhimu, ni wazi kuwa kupitishwa kwa maswaada huu kutaleta ufanisi mkubwa wa uendeshaji wa kesi katika mahakama zetu kwa ngazi zote.

Mheshimiwa Spika; kabla sijaanza kutoa maoni ya kamati yangu kwanza kabisa naomba kuchukua nafasi hii kumshukuru sana Mheshimiwa Rais wa Zanzibar na Mweyekiti wa Baraza la Mapinduzi Dr. Ali Mohammed Shein kwa kuwateuwa Wajumbe wawili waliokuwa katika Kamati yetu kuwa Manaibu waziri , nao ni Mhe. Mihayo Juma N'hunga naibu waziri Ofisi ya Makamo wa pili wa Rais na Mhe. Shamata Shaame Khamis naibu waziri, wizara ya nchi (OR) Tawala za Mikoa, Serikali za Mitaa na Idara Maalum za SMZ. Kamati inawapongeza sana na kuwatakia uwendeshaji mwema katika majukumu yao ya kazi.

Mheshimiwa Spika, Vile vile napenda kuwashukuru wajumbe wa kamati yangu kwa michango yao mikubwa waliyoitoa wakati wa kupitia mswada huu ambayo imeweza kuboresha sheria hii mpya tunayoitarajia kuitumia mara tu baada ya kupitishwa ndani ya Baraza na kusainiwa na Mhe Rais, sasa naomba uwatambue, wajumbe waliounda kamati hii, kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Machano Othman Said — Mwenyekiti
2. Mhe. Mwantatu Mbarak Khamis — M/Mwenyekiti
3. Mhe. Saada Ramadhan Mwendwa — Mjumbe
4. Mhe. Wanu Hafidh Ameir — Mjumbe
5. Mhe. Nadir Abdulatif Yussuf — Mjumbe
6. Mhe. Ali Khamis Bakar — Mjumbe
7. Ndg. Rahma Kombo Mgeni — Katibu,
8. Ndg. Ali Alawy Ali — Katibu

Mheshimiwa Spika; baada ya utangulizi huo, naomba sasa uniruhusu nieleze baadhi ya marekebisho na mapendekezo mbali mbali ambayo Kamati yetu imeyafanya na pia, naomba kuwatanabahisha Waheshimiwa Wajumbe kwamba, hotuba hii inatoa ufafanuzi wa baadhi tu ya vifungu ambavyo vimependekezwa na kufanyiwa marekebisho na Kamati, hivyo maelezo zaidi ya mapendekezo hayo yamo katika muhtasari wa marekebisho yetu ambayo Waheshimiwa Wajumbe tayari mmeshapatiwa.

Mheshimiwa Spika; tukianza na sehemu ya kwanza kabisa ya mswaada huu katika kifungu cha 3, ambacho kinatoa tafsiri ya maneno yaliyotumika, kamati yangu inashauri kuingizwa tafsiri ya maneno mapya ambayo ni **"Mtaalamu", "Mkalimani" , "Ndoa" na "waziri"** ili kukidhi haja ya ufafanuzi uliokusudiwa ndani ya sheria hii.

Mheshimiwa Spika; kamati yangu imependekeza kutolewa tafsiri ya **"ndoa"** badala ya **"mke au mume"** kutokana na kupata wasi wasi na tafsiri hii kwani kwa kuzingatia tafsiri iliyotolewa na mswaada huu inauwezo wa kuzitambua ndoa za jinsia moja ambazo zinapingwa na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar lakini hata Jamhuri ya Muungano wa Tanzania haizitambui, hivyo kuzitambua sheria nyengine za ndoa nje ya Zanzibar ambazo zinatambuliwa na mamlaka zenye uwezo, kunazipa uwezo ndoa zisizo halali kwa sheria na taratibu zetu za nchi, hivyo kutumia fasiri hii itakuwa ni tatizo hasa tukizingatia kuwa dunia imepata changamoto kubwa ya ndoa hizi na zinatambulika na mamlaka zenye uwezo kwa kuzisimamia kisheria. Kamati yangu inashauri kupitia sheria hii tafsiri ya "**mume au mke**" itolewe na badala yake kuingizwa tafsiri ya neno **"Ndoa".**

Mheshimiwa Spika; Aidha katika kuongeza ubora na kupunguza aya zenye utata ni vyema katika kifungu cha 26(b) tukakitoa kabisa. Kamati yangu

inashauri hivyo kwasababu maana ya kifungu hiki tayari kimeelezwa mbele yake katika kifungu cha 27.

Mheshimiwa Spika; katika kifungu cha 54 ambacho kinatoa maoni yanayohusiana na matumizi imani yanapohusika, ni bora katika kifungu kidogo cha (b) kinachoeleza "*katiba na serikali ya dini yeyote au jumuiya za misaada;*" kibadilishwe na mantiki yake iwe ni uanzishwaji na uongozi wa taasisi za kidini na jumuiya zake; kwasababu kifungu hicho kimelenga kuonyesha miongozo na taratibu za taasi za kidini na jumuiya zao .

Mheshimiwa Spika; kamati yangu inapongeza sana juhudi za serikali kupitia Tume yake ya kurekebisha sheria kupitia mswaada huu kwa kuzingatia matumizi ya teknolojia ya habari na mawasiliano na mfumo mzima wa kidijitali ambao umeenea ulimwengu mzima, hili ni jambo jipya katika sheria zetu kuanza kutambua matumizi ya teknolojia ambazo zitatoa msaada mkubwa katika kufanikisha malengo ya Sheria hii. Kwa hivyo, baada ya kupita Sheria hii, matumizi ya teknolojia ya habari na mawasiliano itaweza kutumika kwa kutoa ushahidi pale inapohitajika.

Mheshimiwa Spika; Kuingizwa kwa vifungu (kifungu cha 66, kifungu cha 103 na kifungu cha 104) vinatoa uwezo wa Mahkama kusikiliza na kupata ushahidi kutoka sehemu yoyote ndani au nje ya Zaznzibar kwa kadri Mahkama itakavyo jiridhisha kutoka pande zote za mashtaka, pia itapunguza changamoto za kukosekanwa kwa ushahidi pale endapo muhusika wa ushahidi huo yupo nje ya nchi au kumbu kumbu za ushahidi ambazo zilihifadhiwa kwa njia ya kielektroniki zitazingatiwa kama ushahidi wa madai hayo.

Mheshimiwa Spika, Aidha, katika kifungu cha 84 (2) ambacho kimetoa maana ya "**mdhibit**i" Kamati yangu inashauri maana hiyo ibadilishwe na isomeke "*maana yake ni mdhibiti wa mamlaka za kuthibitisha aliyeteuliwa na waziri wa teknolojia ya habari na mawasiliano*" badala ya ilivyo sasa kama "maana yake ni mdhibiti wa mamlaka za kuthibitisha aliyeteuliwa na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar" kwani waziri huyo ndiye atakae kuwa na wajibu wa masuala yote ya teknolojia ya habari na mawasiliano.

Mheshimiwa Spika; katika kifungu cha 136 cha mswaada huu katika maneno ya pembeni "**mashahidi bubu**" kamati yangu inashauri katika maneno hayo

ya pembeni yaongezewe "**au viziwi**" ili isomeke "**mashahidi bubu au viziwi**" na hivyo kufanya maana yake ya ndani kuwa "*Shahidi ambae hana uwezo wa kuongea au kusikia anaweza kutoa ushahidi kwa njia nyengine yoyote ambayo itamfanya aeleweke, kama ni kwa maandishi, alama au kwa ishara, lakini maandishi hayo lazima yaandikwe na ishara zifanywe katika Mahkama ya wazi, ushahidi huo uliotolewa utajuilikana kama ni ushahidi wa mdomo.*"

Mheshimiwa Spika, kabla ya kukamilika kwa mswaada huu na kuanza kutumika, Kamati yangu inashauri kuongezwa kwa kifungu kipya cha mwisho cha 186 ambacho kitafuta sheria kongwe ya ushahidi sura ya tano na kuanza kutumika sheria mpya ya ushahidi ya mwaka 2016. Aidha, katika mswaada huu kumekosekana kifungu cha 77, na hivyo, kamati yangu inapendekeza mpangilio mpya wa vifungu ufanyike kuanzia 76 na kumalizia kifungu cha mwisho cha 185 ambapo kutakuwa na kifungu cha kufuta mswaada wa ushahidi sura ya tano na kuanza kutumika sheria mpya ya ushahidi ya mwaka 2016.

Mheshimiwa Spika; vile vile, Kamati yangu inaomba kwamba sheria hii mpya ya Ushahidi ianze kutumika rasmi mwezi wa Januari 2017 ili kuweka kumbu kumbu za miaka mia moja ya matumizi ya sheria hiyo ambayo asili yake ni Nchini India.

Mheshimiwa Spika; kamati yangu ya Katiba, Sheria na Utawala inaishauri Serikali kuitumia vyema tume ya kurekebisha sheria Zanzibar kwa kuzipitia Sheria zote ambazo tumezirithi na nyenginezo zilizopitwa na wakati ili zifanyiwe marekebisho badala ya kuachwa na kukaa kwa muda mrefu bila ya kufanyiwa mapitio na kuondolewa kasoro zilizomo katika sheria hizo.

Mheshimiwa Spika, pia kamati inapendekeza Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kupitia wizara ya Nchi OR Katiba, Sheria, Utumishi wa Umma na Utawala Bora kufanya semina maalum kwa taasisi mbali mbali ambazo zitahusika kwa njia moja ama nyengine katika kutekeleza na kusimamia sheria hii, pia jamii ikiwemo Mahkama, Afisi ya Mwendesha Mashtaka, Afisi ya Mwanasheria Mkuu, Polisi na Taasisi za Tiba za Hospitali kubwa za Umma. Aidha, jamii yetu ielimishwe kupitia vyombo vya habari ili iweze kuelewa lengo na dhamira ya sheria hii na jinsi gani itaweza kuwasaidia kujua haki zao za msingi.

Mheshimiwa Spika; baada ya kueleza haya machache nawaomba Wajumbe wa Baraza lako tukufu kwa hekma na busara, nao waitumie fursa hii ili waweze kutumia uwelewa wao kuuchangia na kuurekebisha Mswada huu kwa kutoa maoni yatakayosaidia kuuboresha na hatimaye kuupitisha kwa kupata ufanisi zaidi.

Mheshimiwa Spika; Naomba kuwasilisha.

………………………..

(Mhe: Machano Othman Said)

Mwenyekiti

Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala,

Baraza la Wawakilishi,

Zanzibar